Archwilio Cymru
Audit Wales

Polisi a Gweithdrefn

Dyddiad cyhoeddi: Medi 2025
Cyswllt allweddol: Pennaeth y Gyfraith a Moeseg
Dyddiad adolygu: 2030

Archwilio Cymru: Cod Ymddygiad

Cynnwys

Pwrpas ac Egwyddorion 3

Cwmpas a Chymhwysiad 4

Ffurflenni blynyddol ac o fewn blwyddyn 5

Ymddygiad Personol 5

Cydymffurfio â Chodau Ymddygiad ar gyfer Cyrff Proffesiynol 6

Perthnasoedd personol a domestig agos 6

Datgelu gorchmynion llys, ymchwiliadau swyddogol, ymchwiliadau, gwrthod trwyddedau ac ati 7

Methdaliad ac anawsterau ariannol sylweddol 7

Troseddau troseddol a chamau sifil 8

Twyll 8

Triniaeth deg a rhesymol yn y gwaith 9

Cyfrinachedd 9

Polisi Chwythu'r Chwiban Mewnol 10

Diogelu Gwybodaeth 10

Cyswllt â'r cyfryngau 10

Y Safon Foesegol 11

Annibyniaeth (gwrthdaro buddiannau) 11

Cysylltiadau cyflogaeth 11

Preswylio yn ardal corff rydych chi'n ei archwilio neu'n ei arolygu 12

Perthnasoedd ag aelodau a staff cyrff a archwiliwyd 13

Perthnasoedd busnes â chyrff archwiliedig 13

Rolau llywodraethu gyda chyrff a archwiliwyd 14

Perthnasoedd â chyflenwyr 14

Anrhegion, lletygarwch ac adloniant 14

Teithio a Llety 16

Gweithgareddau gwleidyddol 16

Lobïo a mynediad i aelodau cyrff cyhoeddus 18

Aelodaeth o sefydliadau eraill 18

Gweithio yn y gymuned a sefydliadau proffesiynol 19

Llywodraethwyr ysgolion a cholegau 19

Gwaith preifat a diddordebau allanol 19

Hawlfraint 20

Buddsoddiadau 20

Pwrpas ac Egwyddorion

1 Mae'r Cod hwn yn gosod y safonau ar gyfer ymddygiad staff ac aelodau'r Bwrdd. Mae'n atgyfnerthu'r gwerthoedd a'r safonau craidd sy'n sail i waith Archwilio Cymru[1] ac mae'n bwynt cyfeirio ar gyfer penderfyniadau a ffyrdd gweithredu wrth gyflawni ein cyfrifoldebau statudol a phroffesiynol.

2 Mae gwaith Archwilio Cymru yn ymwneud â phriodoldeb ac atebolrwydd mewn gwasanaethau cyhoeddus. Felly, mae'r sefydliad o dan rwymedigaeth benodol i gynnal y safonau uchaf o ymddygiad proffesiynol a phersonol.

3 Ym 1995, argymhellodd y Pwyllgor ar Safonau mewn Bywyd Cyhoeddus (Pwyllgor Nolan) y dylai cyrff cyhoeddus lunio Codau Ymddygiad sy'n ymgorffori'r saith egwyddor allweddol a nodwyd a ddylai fod yn sail i fywyd cyhoeddus. Mae'r egwyddorion hyn wedi'u rhestru isod.

- **Anhunanoldeb** – dylech weithredu yn unig o ran budd y cyhoedd.
- **Uniondeb** – dylech osgoi rhoi eich hun o dan unrhyw rwymedigaeth i bobl neu sefydliadau a allai geisio dylanwadu arnoch yn amhriodol yn eich gwaith. Ni ddylech weithredu na gwneud penderfyniadau er mwyn ennill buddion ariannol neu faterol eraill i chi'ch hun, eich teulu, neu'ch ffrindiau. Rhaid i chi ddatgan a datrys unrhyw fuddiannau a pherthnasoedd.
- **Gwrthrychedd** – rhaid i chi weithredu a gwneud penderfyniadau yn ddiduedd, yn deg ac yn ôl teilyngdod, gan ddefnyddio'r dystiolaeth orau a heb wahaniaethu na rhagfarn.
- **Atebolrwydd** – rydych chi'n atebol i'r cyhoedd am eich penderfyniadau a'ch gweithredoedd, ac mae'n rhaid i chi gyflwyno eich hun i'r craffu angenrheidiol i sicrhau hyn.
- **Agored** – dylech weithredu a gwneud penderfyniadau mewn ffordd agored a thryloyw. Ni ddylid cadw gwybodaeth oddi wrth y cyhoedd oni bai bod rhesymau clir a chyfreithlon dros wneud hynny.
- **Gonestrwydd** – dylech fod yn onest.
- **Arweinyddiaeth** – dylech arddangos yr egwyddorion hyn yn eich ymddygiad eich hun. Dylech hyrwyddo'r egwyddorion yn weithredol a chefnogi'n gadarn a bod yn barod i herio ymddygiad gwael ble bynnag y mae'n digwydd.

4 Rhaid i ni gadw at yr egwyddorion hyn fel ein bod ni a'n gwaith yn cadw hygrededd a hyder y Senedd, ei Phwyllgorau, ein cyrff archwilio a'r cyhoedd ehangach. Rhaid i ni hefyd eu cymhwyso i'r ffordd rydyn ni'n ymddwyn yn ein perthynas waith â'n gilydd.

5 Rydym hefyd yn dilyn y safonau proffesiynol a moesegol a gyhoeddwyd gan Gyngor Adrodd Ariannol y DU.

[1] Archwilio Cymru yw'r enw ar y cyd ar Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n endidau cyfreithiol ar wahân gyda'u swyddogaethau cyfreithiol eu hunain. Nid yw Archwilio Cymru yn endid cyfreithiol a gwneir cyfeiriad penodol at yr Archwilydd Cyffredinol neu Swyddfa Archwilio Cymru lle mae angen manwl gywirdeb cyfreithiol.

6 Mae Archwilio Cymru wedi mabwysiadu gwerthoedd ac ymddygiadau sefydliadol sydd â'r bwriad o greu amgylchedd gwaith cadarnhaol a chefnogol a llywio ein rhyngweithio â'n gilydd, y cyhoedd a'r cyrff yr ydym yn eu harchwilio. Yn unol â hynny, wrth ymgymryd â'n gwaith, mae'n rhaid i ni arsylwi ar y gwerthoedd a'r ymddygiadau hyn.

Cwmpas a Chymhwysiad

7 Mae'r Cod hwn yn berthnasol i holl weithwyr Archwilio Cymru (gan gynnwys gweithwyr achlysurol a thymor byr) ac aelodau'r Bwrdd, yn ogystal â secondion o sefydliadau eraill, contractwyr hunangyflogedig (p'un a ydynt yn cael eu cyflogi'n uniongyrchol neu drwy eu cwmni), ymgynghorwyr a gweithwyr asiantaethau cyflogaeth. Er mwyn cryno, ac eithrio lle mae angen disgrifiadau penodol, cyfeirir at bob person o'r fath fel "ni" neu "chi" yn y Cod hwn.

8 Mae'r Cod yn nodi fframwaith ar gyfer yr ymddygiad a ddisgwylir gennych y tu mewn a'r tu allan i adeiladau swyddfa.

9 Dylech, wrth gwrs, gymhwyso synnwyr cyffredin wrth ddehongli'r Cod hwn. Fodd bynnag, efallai y bydd achlysuron pan fydd angen arweiniad pellach arnoch, neu eglurhad arnoch, fel:

- os ydych mewn amheuaeth ynglŷn â chymhwyso neu gwmpas ei ddarpariaethau;
- os ymddengys bod gwrthdaro â gofynion cyrff proffesiynol;
- os ydych chi'n credu bod yn ofynnol i chi weithredu mewn ffordd sy'n anghyfreithlon, yn amhriodol neu'n anfoesol;
- os ydych chi'n meddwl y gall annibyniaeth archwilio gael ei gyfaddawdu neu ei ystyried fel felly; neu
- os ydych chi'n wynebu mater sylfaenol o gydwybod.

Mewn amgylchiadau o'r fath, dylech drafod y mater gydag aelod priodol o staff, megis eich Rheolwr Llinell neu'r Pennaeth Cyfraith a Moeseg, neu Gadeirydd y Bwrdd a/neu Ysgrifennydd y Bwrdd yn achos aelodau'r Bwrdd.

10 Mae ymddygiad a hepgoriadau sy'n mynd yn groes i'r Cod hwn yn gamymddygiad. Os ydych chi'n weithiwr, gall ymddygiad o'r fath arwain at gamau disgyblu yn eich erbyn o dan weithdrefnau disgyblu Archwilio Cymru. Os ydych chi'n gweithio gyda neu ar gyfer Archwilio Cymru mewn rhyw rôl arall, gall ymddygiad o'r fath arwain at derfynu'r berthynas honno.

11 Pan fo'r Cod hwn yn ei gwneud yn ofynnol i wybodaeth gael ei datgelu i Gadeirydd y Bwrdd, yn achos Cadeirydd y Bwrdd, dylent adrodd y wybodaeth i Gadeirydd Pwyllgor Cyllid y Senedd. Os nad yw Cadeirydd y Bwrdd yn adrodd mater o'r fath i'r Pwyllgor hwnnw, dylai'r Archwilydd Cyffredinol wneud yr adroddiad fel Swyddog Cyfrifyddu.

Ffurflenni blynyddol ac o fewn blwyddyn

12 Er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth lawn â'r Cod, rhaid i chi gwblhau Datganiad Cod Ymddygiad ac ateb y cwestiynau cysylltiedig wrth ddechrau ar eich rôl gydag Archwilio Cymru ac yn flynyddol ar ôl hynny.

13 Os ydych chi'n teimlo ar unrhyw adeg (ac nid yn unig ar adeg y datganiad blynyddol) bod amgylchiadau a allai effeithio ar eich annibyniaeth, neu faterion eraill a gwmpesir gan y datganiad, rhaid i chi roi gwybod am y rhain ar unwaith i'r Pennaeth Cyfraith a Moeseg, neu i Ysgrifennydd y Bwrdd yn achos aelodau'r Bwrdd. Byddwch yn cael eich hysbysu am unrhyw gamau sydd eu hangen i fynd i'r afael ag unrhyw annibyniaeth neu faterion eraill.

14 Pan ddarperir gwybodaeth naill ai mewn Datganiad Cod Ymddygiad neu hysbysiad o newid a allai effeithio ar eich cyflogaeth barhaus, bydd y Pennaeth Cyfraith a Moeseg yn rhannu'r wybodaeth hon gyda'r Pennaeth Adnoddau Dynol.

15 Rhaid i chi hefyd sicrhau bod unrhyw newidiadau yn eich amgylchiadau sy'n berthnasol i'ch clirio diogelwch a fetio yn cael eu hadrodd i'r Pennaeth Adnoddau Dynol o fewn saith diwrnod calendr i'r digwyddiad, yn unol â'r Weithdrefn ar gyfer Gwiriadau Fetio a Diogelu Diogelwch a Diogelwch Diogelwch Archwilio Cymru. Gall enghreifftiau o newidiadau o'r fath gynnwys (ond heb fod yn gyfyngedig i) newidiadau enw, cenedligrwydd neu bartner, ysgariad, ymwneud â'r heddlu neu newidiadau sylweddol mewn amgylchiadau ariannol.

16 Rhaid i staff, gan gynnwys aelodau'r Bwrdd, sy'n dymuno ymgymryd â rolau ychwanegol ofyn am gyngor gan y Pennaeth Cyfraith a Moeseg ar unrhyw wrthdaro posibl y gallai rôl neu ymrwymiad o'r fath ei achosi o dan Safon Foesegol yr FRC. Rhaid i aelodau'r Bwrdd hefyd sicrhau eu bod yn cydymffurfio â'u Telerau ac Amodau Penodi a rhaid i aelodau anweithredol y Bwrdd ymgynghori â'r Pwyllgor Cyllid cyn ystyried unrhyw rôl o'r fath.

Ymddygiad personol

17 Mae gan bob un ohonom ddyletswydd i:

- deall a pharchu remi priodol yr Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru;
- cyflawni ein cyfrifoldebau yn rhesymol ac yn unol â'r gyfraith;
- cymhwyso'r safonau moesegol sy'n llywodraethu archwilwyr, a lle bo'n berthnasol, ein proffesiynau penodol;
- gweithio yn unol â'r systemau rheoli a rheoli mewnol, a'r rheolau, gweithdrefnau a chanllawiau sy'n ymwneud â'n gwaith; a
- ymdrin â materion y cyhoedd yn gydymdeimladol, yn effeithlon, yn brydlon, a heb ragfarn na chamweinyddu.

18 Yn ogystal, rydyn ni:

- rhaid peidio â defnyddio ein sefyllfa yn Archwilio Cymru na'i adnoddau i ddelio â materion preifat neu i fynd ar drywydd buddiannau preifat;
- rhaid gwneud penderfyniadau yn unig yn nhermau budd y cyhoedd ac nid i gael buddion ariannol neu eraill i ni ein hunain, ein teulu neu ffrindiau;
- rhaid peidio â rhoi ein hunain o dan unrhyw rwymedigaeth ariannol neu arall i unigolion neu sefydliadau a allai ddylanwadu arnom wrth gyflawni ein dyletswyddau;
- rhaid iddo weithredu'n ddiduedd ac yn wrthrychol a pheidio â rhagfarnu mater;
- rhaid iddynt ddangos cymhwysedd ac arbenigedd proffesiynol yn ein gwaith, gan gynnal a datblygu gwybodaeth a sgiliau yn ôl yr angen; a
- rhaid iddynt fabwysiadu safonau uchel o ymddygiad personol ac osgoi unrhyw fath o ymddygiad a allai effeithio'n andwyol ar ein hymddygiad, amharu ar berfformiad ein rolau, neu effeithio'n negyddol ar enw da Archwilydd Cymru neu Archwilio Cymru.

Cydymffurfio â Chodau Ymddygiad ar gyfer Cyrff Proffesiynol

19 Os ydych chi'n aelod o gorff proffesiynol, rhaid i chi gynnal codau ymddygiad y corff hwnnw. Os ydych yn cael eich cyflogi oherwydd unrhyw gymhwyster proffesiynol sydd gennych, rhaid i chi hefyd gydymffurfio â gofynion eich corff proffesiynol i sicrhau eich bod yn parhau i fod yn gymwys i ymgymryd ag aseiniadau a bod eich gwybodaeth yn parhau i fod yn gyfredol. Dylech gofnodi eich Datblygiad Proffesiynol Parhaus (DPP) yn unol â gofynion DPP y corff a allai fod o fewn System Hunanwasanaeth Gweithwyr Archwilio Cymru, system sydd ar gael gan y corff, neu gofnod arall a dderbynnir. Rhaid i chi ddarparu copi o'r cofnod DPP hwnnw ar gais i'ch rheolwr llinell, Pennaeth AD, neu'r rheolwr monitro ansawdd.

20 Rhaid i chi roi gwybod i'r Pennaeth Cyfraith a Moeseg (neu Gadeirydd ac Ysgrifennydd y Bwrdd yn achos aelodau'r Bwrdd) unrhyw ymchwiliad neu honiadau o gamymddwyn neu gamymddwyn neu ganlyniadau unrhyw weithdrefnau disgyblu neu geryddiadau a gyhoeddwyd gan gyrff proffesiynol. Bydd y Pennaeth Cyfraith a Moeseg yn trafod goblygiadau materion o'r fath, e.e. ar gyflogaeth barhaus, gyda'r Pennaeth Adnoddau Dynol. Bydd datgeliadau mewn perthynas ag aelodau'r Bwrdd yn cael eu rhannu â Phwyllgor Cyllid y Senedd.

Perthnasoedd personol a domestig agos

21 Gall perthnasoedd personol agos a pherthnasoedd domestig fodoli neu ddatblygu rhyngoch chi a rhywun rydych chi'n gweithio gyda nhw. Os oes gennych unrhyw berthynas o'r fath, rhaid i chi ystyried a all hyn gael effaith ar eich dyletswyddau a'ch cyfrifoldebau, gan gynnwys o ran canfyddiadau trydydd parti o uniondeb. Gall perthnasoedd o'r fath gynnwys aelodau o'r teulu (fel rhieni, brodyr a chwiorydd a chefndryd), perthnasoedd cam a pherthnasoedd agos eraill fel y rhai sy'n ymwneud â dibyniaeth, agosatrwydd corfforol a / neu ymlyniad emosiynol sylweddol.

22 Mewn amgylchiadau o'r fath, mae'n rhaid i chi:

- ymddwyn mewn ffordd fusnes, er enghraifft, trwy beidio â chaniatáu i'ch perthynas effeithio ar eich perfformiad gwaith neu berfformiad y rhai o'ch cwmpas;
- peidio â datgelu gwybodaeth gyfrinachol yn amhriodol neu'n amhriodol;
- peidio â gwneud unrhyw beth i ddod â'r Archwilydd Cyffredinol neu Swyddfa Archwilio Cymru i anfri, neu i gyfaddawdu eu hannibyniaeth, eu uniondeb neu eu statws proffesiynol;
- peidio â bod yn gyfrifol am ddyrannu gwaith i, neu adolygu neu asesu perfformiad aelod o staff yr ydych yn cael perthynas bersonol ag ef;
- peidio â chymryd rhan mewn unrhyw ymddygiad sy'n embaras i gydweithwyr, e.e., dadleuon personol neu ymddygiad gor-agos; a
- hysbyswch eich Rheolwr Llinell, neu uwch reolwr priodol.

23 Rhaid i Reolwyr Llinell neu reolwyr perthnasol eraill hysbysu'r Pennaeth Cyfraith a Moeseg am unrhyw berthynas bersonol rhwng staff, a rhaid iddynt yn ei dro benderfynu a oes angen gwneud unrhyw drefniadau i sicrhau nad yw gwrthdaro yn codi. Efallai y bydd hyn yn gofyn am reolwyr eraill, fel rheolwyr adnoddau, i gael eu hysbysu, ond dim ond i'r graddau y bydd unrhyw wybodaeth am berthnasoedd personol yn cael ei datgelu i'r graddau sy'n angenrheidiol i weithredu darpariaethau'r Cod hwn.

Datgelu gorchmynion llys, ymholiadau swyddogol, ymchwiliadau, gwrthod trwyddedau ac ati

24 Dylech roi gwybod i Bennaeth y Gyfraith a Moeseg, neu Gadeirydd ac Ysgrifennydd y Bwrdd yn achos aelodau'r Bwrdd, os ydych chi:

- yn ddarostyngedig i orchymyn llys a ysgogwyd gan gorff rheoleiddio;
- yn destun ymchwiliad gan awdurdod ariannol, proffesiynol neu awdurdod busnes arall (gan gynnwys yr heddlu); neu
- wedi cael eich gwrthod neu eu cyfyngu yn yr hawl i gynnal unrhyw fasnach, busnes neu broffesiwn y mae angen trwydded, cofrestriad neu awdurdod arall penodol ar ei gyfer, a bydd hyn yn cael effaith andwyol ar eich gwaith neu enw da'r Archwilydd Cyffredinol neu Swyddfa Archwilio Cymru.

Methdaliad ac anawsterau ariannol sylweddol

25 Rhaid i chi roi gwybod i'ch Rheolwr Llinell a'r Pennaeth Cyfraith a Moeseg (neu Gadeirydd y Bwrdd yn achos aelodau anweithredol o'r Bwrdd) os:

(a) eich bod yn destun dyfarniad gan lys yn y DU ynghylch dyled neu orchymyn atodiad enillion;

(b) eich datgan yn fethdalwr neu eich bod wedi cyflwyno deiseb methdaliad (neu'r hyn sy'n cyfateb yng nghyfraith yr Alban);

(c) rydych chi'n ymrwymo i drefniadau cyfaddawdu neu weithredoedd ymddiriedolaeth gyda chredydwyr;

(d) rydych chi'n profi anawsterau ariannol sylweddol.

26 Bydd gofyn i chi roi datganiad llawn o'ch achos er mwyn galluogi'r Pennaeth Cyfraith a Moeseg mewn ymgynghoriad â'r Pennaeth Adnoddau Dynol, (neu, yn achos aelodau anweithredol o'r Bwrdd, Cadeirydd y Bwrdd mewn ymgynghoriad â'r Archwilydd Cyffredinol Cyffredinol) i benderfynu a yw eich swydd yn debygol o amharu ar eich cyfraniad priodol ac effeithiol i waith y sefydliad neu gyflawni eich dyletswyddau, ac a yw o ganlyniad unrhyw weithred yn angenrheidiol. Ar gyfer staff, gall camau gweithredu o'r fath gynnwys trosglwyddo i waith arall, neu gamau gweithredu yn unol â Pholisi a Gweithdrefn Disgyblu Archwilio Cymru.

27 Caiff aelod o'r Bwrdd sy'n dod yn fethdalwr (neu'r hyn sy'n cyfateb yng nghyfraith yr Alban) neu sydd wedi gwneud trefniadau gyda chredydwyr gael ei dynnu oddi ar y Bwrdd yn unol â darpariaethau Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013.

Troseddau troseddol a chamau sifil

28 Os cewch eich holi fel person dan amheuaeth mewn ymchwiliad troseddol parhaus, eich arestio a'ch gwrthod mechnïaeth, neu os cewch eich cael yn euog gan lys o drosedd droseddol, (ac eithrio trosedd traffig nad oedd y gosb yn cynnwys carchar neu anghymhwyso amdani), rhaid i chi roi gwybod am y ffaith ar unwaith i'ch Rheolwr Llinell a'r Pennaeth Adnoddau Dynol, neu Gadeirydd ac Ysgrifennydd y Bwrdd yn achos aelodau'r Bwrdd.

29 Mae'n ofynnol i chi hefyd roi gwybod am unrhyw gamau sifil rydych chi'n destun iddynt o ganlyniad i weithgareddau proffesiynol neu fusnes, lle mae llys wedi canfod yn eich erbyn. Efallai y bydd angen gweithredu yn dibynnu ar amgylchiadau unigol ac ar gyfer gweithwyr gall gynnwys trosglwyddo i waith arall neu, lle bo'n briodol, camau gweithredu yn unol â Pholisi a Gweithdrefn Disgyblu Archwilio Cymru.

Twyll

30 Ni fydd Archwilio Cymru yn goddef twyll gan unrhyw un sy'n gweithio iddo neu gydag ef mewn unrhyw rôl. Bydd unrhyw arwydd o dwyll yn cael ei ymchwilio a gellir ei adrodd i'r heddlu. Os ydych chi'n weithiwr, gellir cymryd camau disgyblu hefyd, a allai arwain at ddiswyddo. Os ydych chi'n gweithio gyda neu ar gyfer Archwilio Cymru mewn rhyw rôl arall, efallai y bydd y berthynas â chi yn cael ei therfynu ar unwaith.

31 Mae gennych hefyd gyfrifoldeb am roi gwybod ar unwaith i'ch Rheolwr Llinell a'r Swyddog Adrodd Gwyngalchu Arian unrhyw dwyll a amheuir gan unrhyw un o fewn y sefydliad neu yr ydych yn dod i gysylltiad â nhw o ganlyniad i'ch gwaith, gan gynnwys cyflenwyr. (Gweler y Canllawiau Archwilydd Cyffredinol XC10 ar wyngalchu arian, y Strategaeth Gwrth-dwyll a'r Cynllun Ymateb i Dwyllo.)

Triniaeth deg a rhesymol yn y gwaith

32 Mae gennych hawl i ddisgwyl triniaeth deg a rhesymol gan eich cydweithwyr a'ch rheolwyr, ac mae'n rhaid i ni drin ein gilydd, staff mewn cyrff archwiliedig, cydweithwyr a phartïon perthnasol eraill gydag urddas a pharch bob amser, gan gynnwys trwy fod yn agored i wahanol safbwyntiau a safbwyntiau.

33 Trwy ein polisïau Cydraddoldeb a'r ffordd y maent yn cael eu rhoi ar waith, rydym yn anelu at gydymffurfio cymaint â'r ysbryd â llythyren y gyfraith. Yn hyn o beth, mae tri maes penodol lle dylech fod yn ymwybodol o'ch hawliau a'ch cyfrifoldebau:

- **Cydraddoldeb** – yn benodol, rhaid i chi beidio â gwahaniaethu ar sail nodweddion gwarchodedig Deddf Cydraddoldeb 2010. Dylech gymryd gofal arbennig os ydych yn ymwneud â swyddogaethau fel recriwtio, hyfforddiant, dyrannu dyletswyddau, arfarnu perfformiad a dyrchafiad a sicrhau eich bod bob amser yn cydymffurfio â'n Polisïau Cydraddoldeb ac Amrywiaeth a Recriwtio.
- **Bwlio ac Aflonyddu** – Ni fydd Archwilio Cymru yn goddef bwlio neu aflonyddu ar unrhyw ffurf (gan gynnwys aflonyddu rhywiol, erledigaeth, cam-drin corfforol neu lafar, ac ymddygiad arall fel anwybyddu neu eithrio cydweithiwr, dangos sylw diangen, neu wneud sylwadau personol amhriodol) cydweithwyr a phobl eraill y gallech ddod i gysylltiad â nhw drwy eich gwaith. Rhaid i chi gadw at egwyddorion ein Polisi Urddas a Pharch.
- **Iechyd a Diogelwch** – mae gan bob un ohonom gyfrifoldeb personol, i'r graddau y mae'n rhesymol ymarferol, am ein hiechyd a'n diogelwch ein hunain yn y gwaith ac am sicrhau nad ydym yn peryglu iechyd a diogelwch eraill trwy ein gweithredoedd. Rhaid i chi gydymffurfio â'r gofynion iechyd a diogelwch a nodir yn y Polisïau Iechyd a Diogelwch a Lles ac ystyried y canllawiau a ddarperir mewn perthynas â gweithio o bell ac unigol.

Cyfrinachedd

34 Mae Archwilio Cymru wedi ymrwymo i ddangos bod yn agored a thryloywder yn y ffordd y mae'n gweithredu a'r ffordd y mae'n cyfathrebu â'r cyhoedd. Rhaid i chi fod yn ofalus wrth ymdrin â gwybodaeth a gafwyd yn ystod eich dyletswyddau. Rhaid i chi beidio â datgelu, y tu hwnt i'r sianeli adrodd priodol, unrhyw wybodaeth am gyrff a archwiliwyd, yr Archwilydd Cyffredinol neu Swyddfa Archwilio Cymru, a gawsoch o ganlyniad i'ch gwaith. Rhaid i chi basio ceisiadau am wybodaeth i'r Swyddog Gwybodaeth yn unol â Chanllawiau XC12 Archwilydd Cyffredinol Cymru a rhaid i chi ddilyn y canllawiau hynny.

35 Mae Archwilio Cymru yn trin torri cyfrinachedd neu ddiogelwch gwybodaeth o ddifrif. Gall mynediad neu gyflenwi gwybodaeth anawdurdodedig i eraill arwain at gamau disgyblu, terfynu penodiad, erlyniad a / neu gamau cyfreithiol eraill.

36 Mae'r ddyletswydd o gyfrinachedd yn parhau ar ôl i chi roi'r gorau i weithio i Archwilio Cymru. Mae'r holl ddogfennau, gwybodaeth electronig a gwybodaeth arall a

gynhyrchir neu a gyrchwyd yn ystod eich gwaith yn eiddo i Archwilio Cymru, ac ni chewch gadw eitemau o'r fath heb ganiatâd. Rhaid i chi eu ildio, ynghyd ag unrhyw eiddo arall sy'n perthyn i Archwilio Cymru a allai fod yn eich meddiant neu o dan eich rheolaeth, ar ddiwedd eich cyflogaeth, eich ymrwymiad neu eich penodiad.

37 I gael rhagor o gyngor ynglŷn â chyfrinachedd a diogelu gwybodaeth swyddogol, cyfeiriwch at Bolisi Diogelwch Gwybodaeth Archwilio Cymru.

Polisi Chwythu'r Chwiban Mewnol

38 Fe'ch anogir i ddatgelu, ac ni fyddwch yn cael eich cosbi am ddatgelu, gwybodaeth am drosedd neu gamwedd arall o fewn y sefydliad, gan gynnwys torri'r Safon Foesegol. Mae mecanweithiau ar gyfer codi materion o'r fath wedi'u nodi yn y Polisi Chwythu'r Chwiban Mewnol.

Diogelu gwybodaeth

39 Mae gennych ddyletswydd i ddiogelu diogelwch a chyfrinachedd yr holl wybodaeth boed yn electronig neu'n bapur. Mae hyn yn berthnasol i wybodaeth a gafwyd gan gyrff a archwiliwyd a'r wybodaeth a gynhyrchir yn fewnol. Er enghraifft, os oes gennych fynediad at gyflog cyfrinachol a gwybodaeth bersonol arall yn ystod eich dyletswyddau, rhaid i chi sicrhau nad yw'n cael ei datgelu i drydydd partïon anawdurdodedig. Rhaid i chi gymryd gofal arbennig wrth drosglwyddo neu gyfathrebu gwybodaeth yn gorfforol neu'n electronig a rhaid i chi gydymffurfio bob amser â'r Polisi Diogelwch Gwybodaeth.

Cyswllt â'r cyfryngau, cyfryngau cymdeithasol a chyhoeddusrwydd

40 Lle bynnag y bo'n bosibl, dylid sianelu cyswllt â'r cyfryngau drwy'r Tîm Cyfathrebu, ac mae'n hanfodol ymgynghori â nhw cyn i chi gydsynio i gael eich cyfweld. Bydd y Tîm Cyfathrebu yn trafod â'r personau perthnasol yn ôl yr angen. Yn y rhan fwyaf o achosion, dylai Swyddog Cyfathrebu fod yn bresennol mewn unrhyw gyfweliad.

41 Ym mhob achos, yr Archwilydd Cyffredinol yw'r dyfarnwr terfynol ynglŷn â'r hyn a ddatgelir neu na fydd yn cael ei ddatgelu am faterion sy'n gysylltiedig ag archwilio, a Chadeirydd SAC yw'r dyfarnwr terfynol ynglŷn â'r hyn a ddatgelir neu beidio am swyddogaethau SAC (gan gynnwys ffioedd).

42 Rhaid i chi ddarllen a chadw at yr egwyddorion yn y Polisi Cyfryngau Cymdeithasol ac, os oes ansicrwydd ynglŷn â'r hyn y gallwch ei wneud ar-lein, gofyn am gyngor gan y Tîm Cyfathrebu. Ni ddylech gyfeirio at eich gwaith gydag Archwilio Cymru wrth siarad yn gyhoeddus neu wrth eich defnydd o'r cyfryngau cymdeithasol, fel X (Twitter gynt) neu LinkedIn, os oes unrhyw berygl y bydd y cynnwys yn cael ei ystyried yn niweidiol

43 Os hoffech ysgrifennu neu gyfrannu at lyfrau neu erthyglau sy'n ymwneud â gwaith yr Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru, dylech ofyn am gyngor gan y

Pennaeth Cyfathrebu. a'r Pennaeth Cyfraith a Moeseg. Rhaid hefyd drafod a chytuno ar unrhyw gyfraniadau gyda'r Archwilydd Cyffredinol a Chadeirydd y Bwrdd.

Y Safon Foesegol

44 Er mwyn i waith yr Archwilydd Cyffredinol fod yn gredadwy yn broffesiynol ac yn gyhoeddus, rhaid i ni gydymffurfio â'r Safon Foesegol a gyhoeddwyd gan Gyngor Adrodd Ariannol y DU.

45 Mae'r Safon yn cynnwys egwyddorion trosfwaol sy'n cwmpasu uniondeb, gwrthrychedd ac annibyniaeth, ac fe'i cefnogir gan ddarpariaethau moesegol sy'n nodi'r trefniadau y mae angen eu bod ar waith at ddibenion cydymffurfio. Mae'r Cod hwn wedi'i gynllunio i fodloni'r gofynion hynny.

46 Yn bwysig, wrth ystyried a yw canlyniadau moesegol wedi'u bodloni, dylem werthuso ein gweithredoedd yn erbyn y prawf trydydd parti, a yw'n debygol (yn fwy tebygol na pheidio) y byddai trydydd parti gwrthrychol, rhesymol a gwybodus yn dod i'r casgliad bod uniondeb neu wrthrychedd (ac felly annibyniaeth) yn cael ei gyfaddawdu.

Annibyniaeth (gwrthdaro buddiannau)

47 Rhaid i'n uniondeb a'n gwrthrychedd fod y tu hwnt i amheuaeth os ydym am gyflawni ein swyddogaethau yn effeithiol. Y gellir sicrhau uniondeb a gwrthrychedd dim ond os ydym, ac yn cael ein gweld i fod, yn annibynnol ar gyrff archwilio a'u cyflenwyr.

48 Mae'n amhosibl ymdrin â phob amgylchiad lle gallai gwrthdaro buddiannau godi, ac efallai na fydd rhai achosion yn syml. Fodd bynnag, rhaid rhoi gwybod am bob bygythiad i annibyniaeth, uniondeb a gwrthrychedd ar unwaith i'r Pennaeth Cyfraith a Moeseg, neu i Ysgrifennydd y Bwrdd yn achos aelodau'r Bwrdd.

Cysylltiadau cyflogaeth

49 Bydd y gweithgareddau canlynol bron bob amser yn cyflwyno gwrthdaro buddiannau, a dylech roi gwybod amdanynt ar unwaith i'r Pennaeth Cyfraith a Moeseg:

- archwilio neu arolygu corff rydych ar secondiad ohono;
- archwilio neu arolygu unrhyw gorff lle mae gennych chi neu aelod o'ch teulu fuddiant ariannol ynddo (er enghraifft, derbyn incwm o berthynas gytundebol â'r corff); ac
- archwilio neu arolygu corff sy'n eich cyflogi neu'n eich cyflogi neu sydd wedi eich cyflogi neu eich cyflogi, e.e. fel swyddog, aelod, secondai, ymgynghorydd neu weithiwr arall) yn ystod y ddwy flynedd ddiwethaf, neu cyhyd ag y mae eich gwaith yn y corff yn arwyddocaol.

50 Mae angen arnom:

- holl aelodau'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth (SLT) (Cyfarwyddwyr Gweithredol, Cyfarwyddwyr neu Benaethiaid Gwasanaeth) i hysbysu'r Archwilydd

Cyffredinol am unrhyw sefyllfa sy'n ymwneud â'u cyflogaeth bosibl gydag unrhyw gorff archwiliedig cyn gynted â phosibl; ac

- i bob aelod arall roi gwybod i'r Pennaeth Cyfraith a Moeseg am unrhyw sefyllfa sy'n ymwneud â'u cyflogaeth debygol gyda chorff archwilio lle maent yn aelod o'r tîm ymgysylltu.

51 Gan ystyried natur ac arwyddocâd y penodiad, bydd y Pennaeth Cyfraith a Moeseg yn asesu a ddylid tynnu staff sydd wedi rhoi rhybudd mewn perthynas â'r materion ym mharagraff 49 uchod o'r tîm ymgysylltu. Bydd y Pennaeth Cyfraith a Moeseg hefyd yn ystyried a oes angen unrhyw gamau eraill mewn perthynas â sefyllfaoedd o'r fath, gan gynnwys a ddylai aelod o staff roi'r gorau i weithio ar archwiliad hyd nes y penderfynir ar gais neu ar gynnig cyflogaeth yn cael ei wneud, neu a ddylid cynnal adolygiad o'r gwaith archwilio diweddar a gyflawnwyd gan yr aelod o'r tîm ymgysylltu sy'n ymddiswyddo neu a all aelod o staff ddychwelyd i'r archwiliad os nad ydynt yn llwyddiannus yn eu cais.

52 Os byddwch yn ymwybodol bod un o aelodau eich teulu agos (priod, neu gyfwerth, neu ddibynnol) neu aelodau agos o'r teulu (rhiant, plentyn neu frawd neu chwaer nad yw'n ddibynnol) yn cael ei gyflogi gan gorff archwilio yr ydych yn aelod o'r tîm ymgysylltu mewn perthynas ag ef, a'i fod mewn sefyllfa i ddylanwadu ar gofnodion cyfrifyddu neu ddatganiadau ariannol y corff, rhaid i chi adrodd y swydd i'r Pennaeth Cyfraith a Moeseg. Bydd y Pennaeth Cyfraith a Moeseg yn ymgynghori â'r Arweinydd Ymgysylltu perthnasol ac yn penderfynu a ddylech roi'r gorau i fod yn aelod o'r tîm ymgysylltu.

53 Yn achos aelod agos o deulu aelod SLT sy'n dal swydd fel y disgrifir ym mharagraff 49, dylai'r aelod SLT ddatrys y mater mewn ymgynghoriad â'r Pennaeth Cyfraith a Moeseg a'r Archwilydd Cyffredinol.

54 Yn yr un modd, gall gwrthrychedd ac annibyniaeth yr Archwilydd Cyffredinol gael eu peryglu os yw aelod agos neu agos o deulu aelod o'r Bwrdd yn dal swydd o ddylanwad gyda chorff a archwiliwyd. Mewn amgylchiadau o'r fath:

- mae'n ofynnol i aelodau'r bwrdd adrodd am unrhyw deulu, teulu agos a pherthnasoedd personol eraill sy'n ymwneud â chorff archwilio a allai greu bygythiad i wrthrychedd ac annibyniaeth yr archwilydd neu ganfyddiad o wrthrychedd ac annibyniaeth; a
- bydd y cyfarwyddwyr ymgysylltu archwilio perthnasol yn cael eu hysbysu'n brydlon am unrhyw berthynas o'r fath, byddant yn asesu'r bygythiad a byddant yn cymhwyso mesurau diogelu priodol i'w ddileu neu i'w leihau i lefel dderbyniol.

55 Ac eithrio rhoi manylion bywgraffyddol mewn cyfathrebiadau fel CV, rhaid i aelodau beidio â defnyddio eu swydd swyddogol i hyrwyddo eu buddiannau preifat neu fuddiannau teulu, ffrindiau neu gymdeithion.

Preswylio yn ardal corff rydych chi'n ei archwilio neu'n ei arolygu

56 Yn y rhan fwyaf o sefyllfaoedd, ni fydd staff o reidrwydd yn cael eu gwahardd rhag cynnal archwiliad neu arolygiad yn yr ardal y maent yn byw ynddi, ond rhaid iddynt ddatgan unrhyw fuddiant (boed yn bersonol neu'n ariannol) a allai gyfaddawdu, neu gael ei ystyried yn gyfaddawdu, eu gwrthrychedd a'u hannibyniaeth neu enw da'r Archwilydd Cyffredinol neu Swyddfa Archwilio Cymru. Os yw staff yn byw yn nalgylch awdurdod y maent yn ei archwilio neu'n ei archwilio, rhaid iddynt ddatgelu manylion unrhyw drafodion ariannol gyda'r awdurdod (ac eithrio taliadau'r dreth gyngor neu daliadau am ddefnyddio cyfleusterau'r awdurdod) i'r Pennaeth Cyfraith a Moeseg, i benderfynu ar ffordd briodol o weithredu.

57 Mae bodolaeth rhyw fath o berthynas ariannol rhyngoch chi a chorff cyhoeddus, fel talu treth, yn aml yn anochel. Mae'n afrealistig ceisio cyflwyno rheolaethau neu drefniadau i osgoi perthnasoedd ariannol cyffredinol o'r fath. Fodd bynnag, gall perthnasoedd ariannol a busnes eraill rhwng staff neu aelod agos o'r teulu fod yn anghydnaws ag egwyddorion annibyniaeth, gwrthrychedd ac uniondeb. Gallai perthnasoedd o'r fath gynnwys, er enghraifft:

- cael aelod agos o'r teulu sydd â pherthynas gytundebol â chorff archwilio (e.e. priod gyda busnes cludiant ysgol), y mae gennych gyfrifoldebau archwilio ar ei gyfer; a
- bod yn derbyn neu wneud benthyciad i gorff archwiliedig (e.e. prynu bond neu fuddsoddiad).

Rhaid rhoi gwybod am bob achos o'r fath i'r Pennaeth Cyfraith a Moeseg.

Perthnasoedd ag aelodau a staff cyrff a archwiliwyd

58 Dylech ddatgelu unrhyw wrthdaro buddiannau posibl, gan gynnwys perthnasoedd personol neu ddomestig ag aelodau neu staff cyrff a archwiliwyd, drwy'r Datganiad Annibyniaeth neu'r Ffurflen Cod Ymddygiad. Pan fydd perthnasoedd personol yn cwestiynu annibyniaeth gwaith yr Archwilydd Cyffredinol, bydd y Pennaeth Cyfraith a Moeseg yn argymell trefniadau staffio amgen.

59 Mae'r paragraff hwn yn ymwneud â sefyllfa lle mae eich priod, partner, aelod agos o'r teulu neu berson arall y mae gennych berthynas bersonol neu ddomestig agos ag ef yn cael ei gyflogi fel Prif Weithredwr, Swyddog Monitro neu Gyfarwyddwr Cyllid neu Brif Swyddog Cyllid (S151) mewn corff archwiliedig yr ydych yn ymgymryd â gwaith mewn perthynas ag ef. Mae hefyd yn ymwneud ag unrhyw swydd arall lle bydd gan berson o'r fath y gallu – gwirioneddol neu ganfyddedig – i ddylanwadu ar natur, maint ac adrodd gwaith archwilio mewn corff archwilio yr ydych yn ymgymryd â gwaith mewn perthynas ag ef. Mewn amgylchiadau o'r fath, fel arfer, cewch eich tynnu o'r archwiliad, ac ni ddylech fod yn rhan o waith archwilio sy'n ymwneud â'r corff dan sylw nes bod cyfnod o ddwy flynedd o leiaf wedi mynd heibio ers i'r unigolyn dan sylw beidio â chael ei gyflogi gan y corff.

60 Er ei bod yn iawn bod gwaith archwilio yn llywio dadl gyhoeddus, rhaid i chi geisio osgoi cael eich tynnu yn ddiangen i anghydfodau rhwng grwpiau o fewn corff archwilio. Dylech gadarnhau a sefyll wrth gynnwys eich gwaith, ond ni ddylech gael eich tynnu i sylwadau y tu hwnt i'ch canfyddiadau. Dylech ymgynghori â'r Cyfarwyddwr Ymgysylltu perthnasol a'r Pennaeth Cyfraith a Moeseg mewn achosion o ddefnydd dadleuol o'ch gwaith.

Perthnasoedd busnes â chyrff archwiliedig

61 Ni ddylech ymrwymo i berthynas fusnes â chyrff a archwiliwyd neu eu cysylltiedig. Yr unig eithriad yw prynu nwyddau a gwasanaethau gan y corff archwiliedig yn ystod y cwrs arferol o fywyd domestig lle nad yw'r gwerth dan sylw yn faterol i'r naill barti neu'r llall. Pan fyddwch yn ymwybodol bod aelod agos o'r teulu neu berson arall y mae gennych berthynas bersonol neu ddomestig agos ag ef wedi ymrwymo i berthynas fusnes â chorff a archwiliwyd, neu ei gysylltiadau neu ei reolwyr, dylech adrodd y mater i'r Pennaeth Cyfraith a Moeseg, a fydd yn nodi pa gamau y mae'n rhaid eu cymryd i osgoi unrhyw wrthdaro buddiannau.

Rolau llywodraethu gyda chyrff a archwiliwyd

62 Oni bai eich bod yn ymddiswyddo o'ch rôl gyda SAC, rhaid i chi beidio â derbyn penodiad:

- i fwrdd corff archwiliedig; neu
- i unrhyw is-bwyllgor o'r bwrdd hwnnw.

63 Pan fo aelod agos neu agos o'r teulu neu berson arall y mae gennych berthynas bersonol neu ddomestig agos ag ef yn dal swydd a ddisgrifir uchod, dylech ddatgan hyn drwy'r Ffurflen Cod Ymddygiad. Bydd y Pennaeth Cyfraith a Moeseg yn ystyried a ellid ystyried bod y berthynas yn amharu ar wrthrychedd yr archwilio ac a ddylid cymryd unrhyw gamau.

Perthnasoedd â chyflenwyr

64 Rhaid dyfarnu contractau ar sail teilyngdod mewn cystadleuaeth deg yn erbyn darpar gyflenwyr eraill, ac ni ddylid dangos unrhyw ffafriaeth i fusnesau sy'n cael eu rhedeg gan ffrindiau, partneriaid neu berthnasau. Os ydych chi'n gyfrifol am ymgysylltu neu oruchwylio contractwyr y mae gennych unrhyw berthynas bersonol neu ddomestig â nhw, dylech ddatgan hyn i'ch Rheolwr Llinell a'r Pennaeth Cyfraith a Moeseg.

Anrhegion, lletygarwch ac adloniant

65 O dan Ddeddf Llwgrwobrwyo 2010 mae'n drosedd i weithiwr neu berson cysylltiedig arall (h.y. rhywun sy'n cyflawni gwasanaethau ar ran y sefydliad):

- talu llwgrwobrwyon, h.y. cynnig neu roi mantais ariannol neu fantais arall gyda'r bwriad o ysgogi'r person hwnnw i gyflawni swyddogaeth neu weithgaredd perthnasol yn amhriodol neu i wobrwyo'r person hwnnw am wneud hynny; a
- derbyn llwgrwobrwyon, h.y. derbyn mantais ariannol neu fantais arall gyda'r bwriad y dylid cyflawni swyddogaeth neu weithgaredd perthnasol yn amhriodol o ganlyniad.

66 Mae'r term "swyddogaeth neu weithgaredd perthnasol" yn cynnwys unrhyw swyddogaeth o natur gyhoeddus ac unrhyw weithgaredd sy'n gysylltiedig â busnes. Mae hyn yn cwmpasu ystod lawn gwaith yr Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru—o adrodd ar gyrff a archwiliwyd i gaffael cyflenwadau swyddfa. Mae euogfarn o dan Ddeddf 2010 yn cael ei gosbi â charchar am uchafswm cyfnod o 10 mlynedd.

67 Mae yna hefyd drosedd o fethu ag atal llwgrwobrwyo. Mae sefydliad yn euog o drosedd o'r fath os yw gweithiwr neu berson cysylltiedig arall yn llwgrwobrwyo person arall fel uchod. Mae gan y sefydliad amddiffyniad llawn os gall ddangos bod ganddo weithdrefnau digonol ar waith i atal llwgrwobrwyo. Mae'r polisi hwn a'n Strategaeth Gwrth-dwyll yn rhan o weithdrefnau o'r fath.

68 Ni fydd Archwilio Cymru yn goddef unrhyw ran mewn llwgrwobrwyo, bydd arwyddion o weithgarwch o'r fath yn cael eu hymchwilio, a bydd Archwilio Cymru yn hysbysu'r heddlu lle bo hynny'n briodol. Yn ogystal, bydd Archwilio Cymru yn cymhwyso sancsiynau disgyblu mewn perthynas â gweithiwr y canfyddir ei fod wedi cymryd rhan mewn llwgrwobrwyo, a sancsiynau cytundebol, gan gynnwys, lle bo'n berthnasol, terfynu, yn achos contractwyr.

69 Byddai darparu lletygarwch cymesur a mân roddion yn unol â'r polisi hwn yn annhebygol iawn o fod yn llwgrwobrwyo. Ond dylai gweithwyr a phersonau cysylltiedig eraill nodi, lle mae amheuaeth bod lletygarwch ac anrhegion yn cael eu darparu fel gorchudd ar gyfer llwgrwobrwyo rhywun, y bydd Archwilio Cymru, yr heddlu a'r awdurdodau erlyn yn ystyried pethau fel, ymhlith eraill, lefel y lletygarwch a gynigir, y ffordd y cafodd ei ddarparu a lefel y dylanwad a gafodd y person sy'n ei dderbyn ar y penderfyniad busnes dan sylw.

70 Rhaid i chi gydymffurfio â'r Polisi Anrhegion a Lletygarwch, wrth ddarparu a derbyn anrhegion, lletygarwch ac adloniant. Dylech fod yn ofalus i sicrhau nad yw anrhegion a lletygarwch yn arwain at amheuon o lwgrwobrwyo.

71 Os ydych chi'n cael ffi i wneud areithiau, rhoi darlithoedd neu ddarparu gwasanaethau tebyg fel rhan o'ch dyletswyddau, rhaid i chi dalu'r ffi i Archwilio Cymru. Gallwch dderbyn llety a phrydau bwyd a ddarperir yn rhesymol mewn cysylltiad â digwyddiad cysylltiedig.

72 Nid yw darpariaethau'r adran hon yn gymwys i weithgareddau nad ydynt yn gysylltiedig ag Archwilio Cymru. Fodd bynnag, eich cyfrifoldeb chi yw sicrhau nad ydych yn derbyn unrhyw anrhegion neu letygarwch sy'n arwain at wrthdaro

buddiannau â swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol neu Swyddfa Archwilio Cymru.

Teithio a Llety

73 Rhaid i chi sicrhau bod unrhyw deithio neu lety at ddibenion busnes yn rhesymol o dan yr amgylchiadau ac na fyddai'n agored i chi, Archwilydd Cyffredinol Cymru neu Swyddfa Archwilio Cymru i feirniadaeth gyhoeddus. Rhaid i chi gydymffurfio â'r Polisi Teithio a Chynhaliaeth perthnasol.

74 Er nad yw Archwilio Cymru yn cydnabod unrhyw reswm cynrychioliadol neu reswm arall dros deithio yng nghwmni partner ar draul cyhoeddus, nid yw'n cyfyngu ar ryddid unigolion i fod yng nghwmni partneriaid ar eu traul eu hunain. Wrth wneud unrhyw drefniadau o'r fath, rydych yn gyfrifol am sicrhau eu bod yn ymarferol, nad yw unrhyw drefniant o'r fath yn effeithio ar y busnes y mae'r teithio yn cael ei wneud ar ei gyfer nac yn cael effaith negyddol ar enw da'r Archwilydd Cyffredinol neu Swyddfa Archwilio Cymru. Mae partneriaid yn teithio ar eu risg eu hunain ac maent yn gyfrifol am eu hiechyd, eu diogelwch a'u diogelwch personol.

Gweithgareddau gwleidyddol

75 Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn annibynnol; nid yw, wrth arfer unrhyw swyddogaethau, yn ddarostyngedig i gyfarwyddyd na rheolaeth y Senedd na Llywodraeth Cymru. Mae gwaith yr Archwilydd Cyffredinol yn effeithio ar ystod eang iawn o faterion cenedlaethol a lleol, sy'n aml yn denu sylw cyhoeddus a gwleidyddol. Felly, mae'n hanfodol bod yr Archwilydd Cyffredinol, Swyddfa Archwilio Cymru a'i staff yn rhydd o ragfarn wleidyddol, ac yn cael eu hystyried yn rhydd o ragfarn wleidyddol.

76 O dan Erthygl 10 o'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol, mae gennych hawl i ryddid mynegiant, gan gynnwys mynegiant gwleidyddol. Fodd bynnag, mae'n hawl gymwys y gellir ei gyfyngu wrth fynd ar drywydd nod cyfreithlon, megis amddiffyn annibyniaeth archwilio, sy'n gymesur ac yn angenrheidiol mewn cymdeithas ddemocrataidd.

77 Mae'r cyhoedd yn disgwyl i chi gyflawni eich dyletswyddau mewn ffordd wleidyddol niwtral. Rhaid i chi weithredu polisïau'r Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru waeth beth fo'ch barn bersonol, a rhaid i chi beidio â gwneud unrhyw beth a allai godi cwestiynau am annibyniaeth yr Archwilydd Cyffredinol neu Swyddfa Archwilio Cymru. Y brif egwyddor yw rhoi'r rhyddid mwyaf posibl i chi gymryd rhan mewn materion cyhoeddus, heb ragfarnu didueddrwydd yr Archwilydd Cyffredinol na Swyddfa Archwilio Cymru.

78 Mae gennych yr hawl i fod yn aelod o blaid wleidyddol neu sefydliad gwleidyddol arall, ond byddai'n anaddas i staff Archwilio Cymru gymryd rhan mewn gweithgarwch proffil uchel, cyhoeddus, pleidiol-wleidyddol. Dylech ddilyn y canllawiau hyn wrth

benderfynu a yw gweithgarwch gwleidyddol yn briodol a thrafod unrhyw amheuon neu faterion dehongli gyda'r Pennaeth Cyfraith a Moeseg.

79 Nid yw'n bosibl nodi ar wahân yr holl fathau o weithgarwch gwleidyddol sy'n dderbyniol. Os hoffech gymryd rhan mewn gweithgarwch gwleidyddol, rhaid i chi drafod hyn yn gyntaf gyda Phennaeth y Gyfraith a Moeseg (neu Gadeirydd y Bwrdd a'r Archwilydd Cyffredinol yn achos aelodau'r Bwrdd) a darparu'r holl wybodaeth berthnasol fel y gellir ystyried pob achos yn ôl ei rinweddau[2].

80 Mae'r gweithgareddau gwleidyddol canlynol yn debygol o fod yn destun cyfyngiadau, yn enwedig ar bob un ond y lefel fwyaf iau:

- ymgeisyddiaeth ar gyfer awdurdodau lleol, comisiynydd yr heddlu a throseddu, y Senedd neu Senedd y DU (ond gweler paragraff 86);
- dal swydd mewn sefydliadau pleid-wleidyddol sy'n ymwneud â'r sefydliadau a grybwyllir uchod.
- Mae gweithgareddau gwleidyddol eraill a allai fod yn destun cyfyngiad, yn dibynnu ar yr amgylchiadau, yn cynnwys:
- siarad yn gyhoeddus ar faterion dadleuon gwleidyddol cenedlaethol neu leol; a
- mynegi barn ar faterion o'r fath mewn llythyrau at y wasg, neu mewn llyfrau, erthyglau neu daflenni, neu mewn unrhyw gyfryngau eraill sydd yn y parth cyhoeddus; a chanfasio ar ran ymgeisydd ar gyfer sefydliad a grybwyllir uchod.

81 Bydd y Pennaeth Cyfraith a Moeseg (neu Gadeirydd y Bwrdd a'r Archwilydd Cyffredinol Cyffredinol), gan drafod lle bo angen gyda'r Cyfarwyddwr Gweithredol Gwasanaethau Corfforaethol, yn penderfynu a yw'r gweithgaredd arfaethedig yn dderbyniol, yn seiliedig ar yr ystyriaethau hyn:

- yr effaith ar eich annibyniaeth ganfyddedig mewn perthynas â'ch lleoliad a'ch llinell waith;
- proffil cyhoeddus y gweithgaredd arfaethedig; ac
- eich sefyllfa yn y sefydliad a'ch proffil gyda chyrff a archwiliwyd a'r cyhoedd ehangach.

82 Os ydych chi'n cymryd rhan mewn gweithgareddau gwleidyddol, rhaid i chi eu cadw'n gwbl ar wahân i'ch gwaith ar gyfer Archwilio Cymru. Rhaid i chi beidio â defnyddio amser neu asedau Archwilio Cymru, gan gynnwys ei gyfeiriadau e-bost a'r cyfeiriadau post, at ddibenion gwleidyddol. Rhaid i chi beidio â thynnu sylw at eich cyflogaeth gydag Archwilio Cymru mewn unrhyw weithgaredd gwleidyddol cyhoeddus.

83 Dylech hefyd gadw eich gweithgareddau gwleidyddol dan adolygiad a rhoi gwybod i'r Pennaeth Cyfraith a Moeseg (neu Gadeirydd y Bwrdd a'r Archwilydd Cyffredinol

[2] Bydd Pennaeth y Gyfraith a Moeseg, y Cadeirydd a'r Archwilydd Cyffredinol yn rhoi sylw i hawliau dynol wrth ystyried cais a byddant yn gofyn am gyngor lle bo angen

Cyffredinol) am unrhyw newidiadau yn eich swydd neu weithgareddau gwleidyddol a allai newid eu cydnawsedd â'r Cod hwn.

84 Os bydd unrhyw risgiau i fuddiannau Archwilydd Cyffredinol Cymru neu Swyddfa Archwilio Cymru yn codi o'ch cyfranogiad mewn gweithgareddau gwleidyddol cymeradwy, bydd gofyn i chi roi'r gorau i'ch cyfranogiad. Gall methu â gwneud hynny arwain at gamau disgyblu.

85 Mae Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 yn anghymhwyso'r canlynol rhag bod yn aelod neu'n gyflogai o Swyddfa Archwilio Cymru:

- aelod o'r Senedd;
- deiliad unrhyw swydd neu swydd arall y caniateir penodi person iddi, neu ei argymell neu ei enwebu i'w benodi, gan y Goron, y Senedd neu Gomisiwn y Senedd neu ar ran ohonynt;
- aelod o Dŷ'r Cyffredin neu Dŷ'r Arglwyddi;
- aelod o Senedd yr Alban; ac
- Aelod o Gynulliad Gogledd Iwerddon.

86 Yn ogystal, aelodau'r Bwrdd:

- ni chaiff fod yn aelod, nac yn ymgeisydd ar gyfer aelodaeth o awdurdod lleol; ac
- efallai na fydd yn ymgeisydd ar gyfer aelodaeth o'r Senedd, Senedd y DU na Senedd Ewrop.

87 Mae'n ofynnol i staff sy'n penderfynu sefyll i etholiad i awdurdod lleol, y Senedd, Senedd y DU neu Senedd Ewrop ymddiswyddo o'u cyflogaeth cyn y diwrnod enwebu. Os na fyddant yn cael eu hethol, byddant, ar gais o fewn wythnos i'r diwrnod datgan, yn cael eu hadfer yn eu rôl flaenorol o ddyddiad y cais. Ni fydd y cyfnod egwyl yn cyfrif ar gyfer gwasanaeth pensiynadwy ond bydd yn cyfrif ar gyfer parhad y gwasanaeth.

Lobïo a mynediad i aelodau cyrff cyhoeddus

Aelodau'r Bwrdd

88 Rhaid i aelodau'r bwrdd beidio â chynnig na rhoi unrhyw driniaeth ffafriol i'r rhai sy'n lobïo ar sail ffioedd ar ran cleientiaid.

89 Ni ddylai aelodau'r bwrdd dderbyn unrhyw waith â thâl:

- byddai hynny'n golygu lobïo'r Archwilydd Cyffredinol, Swyddfa Archwilio Cymru, y Senedd neu gorff y mae'r Archwilydd Cyffredinol yn ei archwilio; neu
- ddarparu gwasanaethau, er enghraifft, fel strategydd, cynghorydd neu ymgynghorydd, gan gynghori ar sut i ddylanwadu ar Swyddfa Archwilio Cymru a'i haelodau. Os yw aelod yn poeni am ddull gan unrhyw berson neu sefydliad, rhaid iddynt ofyn am arweiniad gan y Cadeirydd.

Aelodaeth o sefydliadau eraill

90 Rhaid i chi ystyried a allai eich aelodaeth o sefydliad allanol, neu gymryd rhan yn ei weithgareddau, greu gwrthdaro buddiannau y mae angen ei ddatgan i'r Pennaeth Cyfraith a Moeseg a gwneud unrhyw ddatganiad angenrheidiol yn unol â hynny.

Gweithio yn y gymuned a sefydliadau proffesiynol

91 Mae Archwilio Cymru yn eich annog i chwarae rhan lawn yn y gymuned, gan gynnwys helpu mudiadau gwirfoddol, ac yng ngwaith sefydliadau proffesiynol perthnasol. Fodd bynnag, dylech sicrhau nad yw eich gweithgareddau allanol yn gwrthdaro â saith egwyddor allweddol bywyd cyhoeddus neu eich dyletswyddau swyddogol nac yn peryglu sefyllfa'r sefydliad yng ngolwg cyrff archwilio neu'r cyhoedd yn gyffredinol. Mae unrhyw waith gwirfoddol a wneir gan staff yng nghyfnod Archwilio Cymru yn gofyn am gymeradwyaeth eich Rheolwr Llinell ymlaen llaw ac ni ddylai fod yn gwrthdaro â gwaith Archwilio Cymru.

Llywodraethwyr ysgolion a cholegau

92 Gallwch ddod yn llywodraethwr ysgol neu goleg ar yr amod nad ydych yn ymwneud â gwaith yr awdurdod 'rhiant' os yw'r awdurdod hwnnw'n gorff archwiliedig ac ar yr amod nad yw'r coleg yn gorff archwiliedig. Dylech ddatgan eich cyfranogiad i'ch Rheolwr Llinell a'r Pennaeth Cyfraith a Moeseg ar adeg eich penodiad, neu ar ôl dechrau gweithio i Archwilio Cymru.

Gwaith preifat a diddordebau allanol

93 Rhaid i chi beidio â gwneud unrhyw waith a allai wrthdaro â buddiannau Archwilio Cymru.

94 Os yw staff yn bwriadu ymgymryd â chyflogaeth allanol neu weithgaredd economaidd arall, dylent gael caniatâd ysgrifenedig y Pennaeth Cyfraith a Moeseg os:

- mae'n cynnwys defnyddio gwybodaeth swyddogol a gafwyd yn ystod dyletswyddau swyddogol - mae enghreifftiau o wybodaeth o'r fath yn amrywio o themâu cyffredinol a ddatblygwyd o ganlyniad i waith yr Archwilydd Cyffredinol, i wybodaeth benodol a gafwyd gan gyrff a archwiliwyd - yn yr achos olaf, mae'n fwyaf annhebygol y byddai cymeradwyaeth yn cael ei roi;
- mae ar gyfer unrhyw gorff yr ydych yn dod i gysylltiad ag ef (neu wedi dod i gysylltiad) fel rhan o'ch gwaith i Archwilio Cymru; ac
- mae oriau gwaith cyflogaeth arfaethedig, o'u cyfuno ag oriau gwaith cyflogaeth Archwilio Cymru, yn debygol o fod yn fwy na 48 awr yr wythnos.

95 Ni ddylid gwneud unrhyw waith preifat ar safleoedd Archwilio Cymru na safleoedd cyrff a archwiliwyd, ac ni ddylid defnyddio cyfeiriadau Archwilio Cymru ar gyfer

gohebiaeth gwaith preifat. Ni ddylech geisio neu ymgymryd â gwaith ar eich cyfrif eich hun ar gyfer unrhyw gyflenwr neu gontractwr yr ydych wedi cael trafodaethau uniongyrchol ag ef fel gweithiwr/contractwr Archwilio Cymru, nac yn uniongyrchol ar ran unrhyw gyflenwr neu gontractwr o'r fath.

96 Ni ddylid defnyddio cyfeiriadau Audit Wales ar gyfer unrhyw anfonebu, gan gynnwys mewn cysylltiad â materion cartref domestig.

Hawlfraint

97 Yn amodol ar unrhyw gytundeb ysgrifenedig i'r gwrthwyneb, mae hawlfraint yn yr holl ddeunydd a gynhyrchir yn ystod gwaith ar gyfer Archwilio Cymru yn perthyn i'r Archwilydd Cyffredinol neu Swyddfa Archwilio Cymru. Mae deunydd o'r fath yn cynnwys papurau gwaith a dogfennau electronig cyfatebol, adroddiadau drafft, e-byst, postiadau cyfryngau cymdeithasol, blogiau, taenlenni, cronfeydd data a chod cyfrifiadurol.

Buddsoddiadau

98 Ni ddylech ddal neu ddelio â buddsoddiadau os ydych mewn sefyllfa i gael gwybodaeth trwy eich gwaith a allai effeithio ar eu gwerth. (Mae delio mewnol a chamddefnyddio gwybodaeth fewnol yn droseddau o dan Ddeddf Cyfiawnder Troseddol 1993 a Deddf Gwasanaethau a Marchnadoedd Ariannol 2000.) Os gallai buddsoddiad godi cwestiwn o wrthdaro posibl â buddiannau neu annibyniaeth yr Archwilydd Cyffredinol neu Swyddfa Archwilio Cymru, ni ddylech ei gael, neu, os ydych eisoes yn ei ddal, dylech ddatgan y daliad ar unwaith. Gall gwrthdaro o'r fath godi lle, er enghraifft, rydych chi'n gwybod am weithredu corff wedi'i archwilio a allai effeithio ar ragolygon cwmni.

99 Bydd y Pennaeth Cyfraith a Moeseg, mewn ymgynghoriad â'r Arweinydd Ymgysylltu perthnasol, yn penderfynu a allai buddiant ariannol yr unigolyn ddylanwadu yn ormodol ar ei farn, a bydd yn penderfynu ar y ffordd briodol o weithredu.

100 Dylech hefyd sicrhau nad oes unrhyw wybodaeth gyfrinachol a gafwyd yn ystod eich gwaith yn cael ei rhoi i gydweithwyr, ffrindiau neu berthnasau, ac eithrio trwy sianeli datgelu priodol.

101 Dylech hefyd ddatgan unrhyw fuddiannau buddsoddi sydd gennych gyda chyflenwyr y gallech ddelio â nhw. Pan allai gwrthdaro godi, dylech gael gwared ar eich buddsoddiad neu sicrhau nad ydych yn chwarae unrhyw ran wrth ddyfarnu'r contract.